

Norden, tillsammans

Finlands
ordförandeskaps-
program 2021

Nordiska
ministerrådet

Innehåll

Statsminister Marins hälsning	3
Samarbetsministrarna har ordet	5
Inledning	7
Ett grönt Norden	9
Ett konkurrenskraftigt Norden	11
Ett socialt hållbart Norden	14
Tillsammans	17
Om denna publikation	18

Statsminister Marins hälsning

Statsminister Sanna Marin – en videohälsning finns i [onlineversionen](#)

År 2021 leder Finland arbetet i Nordiska ministerrådet, som samtidigt fyller 50 år. I en värld i ständig förändring är vi i Norden starkare ju mer vi arbetar tillsammans. Vi främjar det nordiska samarbetet och tar oss an ordförandeskapet med stor entusiasm, i samarbete med Ålands landskapsregering.

Pandemin som drabbade oss år 2020 understryker behovet av såväl internationellt, europeiskt som regionalt samarbete. Närmare samarbete är också vad nordborna förväntar sig av sina regeringar. Särskilt aktuella samarbetsområden utöver den fria rörligheten är försörjningstryggheten och beredskapen inför framtida kriser.

Vi har samarbetat internationellt för att bekämpa klimatförändringarna i tre årtionden. De närmaste årtiondena är avgörande för att trygga mänsklighetens levnadsförutsättningar. Det nordiska samarbetet stärker våra länders nationella insatser för att uppnå koldioxidneutralitet. Utmaningarna är globala och ingen kan tackla dem på egen hand. Nordisk kompetens är högt värderad. I arbetet för att uppnå klimatmålen är de nordiska länderna föregångare.

Den nordiska välfärdsmodellen stöder en socialt rättvis omställning. I vår välfärdsmodell ingår demokrati, rättsstatsprincipen, välfungerande förvaltning, öppenhet, tillit och ett aktivt civilsamhälle. Modellen garanterar jämlika utgångspunkter för alla. Dit hör också hälso- och sjukvård och sociala skyddsnät. Alla har möjlighet att få en utbildning, söka framgång i arbetslivet eller bedriva företagsverksamhet. Det är min övertygelse att de nordiska länderna just på grund av detta har varit bra på att anpassa sig, förändras och förnyas, vilket i sin tur har

varit viktiga framgångsfaktorer i en värld som förändras.

De nordiska statsministrarna har en vision om att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. För att bidra till det målet verkar Nordiska ministerrådet nu för ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Finland är redo att kavla upp ärmarna och skrida till verket.

Samarbetsministrarna har ordet

Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. Under det finländska ordförandeskapet vill vi med hög ambition föra vidare det arbete som tidigare ordförandeskap inlett och förverkliga den handlingsplan som tagits fram för åren 2021–2024. Vi ska samverka med Nordiska rådet, engagera nordiskt näringsliv och involvera civilsamhället. Jämställdhetshänsyn och ett barn- och ungdomsperspektiv ska genomsyra samarbetet.

År 2020 går till historien som ett år av oförutsedd kris. Covid-19-pandemin har orsakat lidande, ekonomiska förluster och sociala problem och prövat resiliensen i våra samhällen. Framtiden präglas av osäkerhet och pandemin är inte förbi: de samhälleliga sviterna fortsätter att ställa krav på det nordiska samarbetet och berör alla sektorer och ministerråd. Samtidigt har klimatkrisen inte förlorat i betydelse. Tvärtom. Vi måste axla vårt ansvar för mänsklighetens framtida försörjning på en beboelig planet. I ökad osäkerhet ingår i alla fall en möjlighet: varje kris öppnar nya tillfällen att investera i framtiden, också för Norden, tillsammans.

Åtagandet att förverkliga de nordiska statsministrarnas vision om ett hållbart och integrerat Norden år 2030 står fast. Ordförandeskapsprogrammet speglar visionens tre prioriteringsområden: ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. Visionens två överskrifter – hållbarhet och integration – går som en röd tråd genom kapitlen och ordförandeskapsprojekten svarar på aktuella utmaningar som stöder visionens mål och främjar konkreta gemensamma nordiska lösningar.

Hanteringen av pandemin har igen aktualiserat våra invånares starka och positiva förväntningar på nordiskt samarbete. Före pandemin tedde det sig självklart att vi med minsta möjliga hänsyn till riksgränser i Norden ska kunna studera och arbeta, handla och transportera, liksom också resa och umgås med våra familjer. Ordförandeskapet är uppmärksamt på utmaningarna för fri rörlighet och vill stärka nordiskt samarbete för mobilitet. Vi har också tillfälle att granska hur vi kan utveckla vårt samarbete kring bättre beredskap inför framtida kriser, tillsammans.

År 2021 har det gått 50 år sedan Nordiska ministerrådet grundades. Vårt jubileumsår föranleder både firande och kraftsamling. Samarbetets grundvalar är fortsättningsvis våra samstämmiga värderingar, våra likartade samhällsinstitutioner och vår folkligt förankrade samhörighet. Vår vision siktar nu högre än någonsin och Norden möter igen framtiden tillsammans.

Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030.

Ordförandeskapet är uppmärksamt på utmaningarna för fri rörlighet och vill stärka nordiskt samarbete för mobilitet.

Samarbetsministrarna Thomas Blomqvist och Annette Holmberg-Jansson

Inledning

Mer och tätare nordiskt samarbete – det är vad invånarna i Norden vill ha. I alla våra länder har förväntningarna höjts under år av allt påtagligare globala utmaningar och större osäkerhetsmoment i europeiska och internationella relationer. Samarbetet har mycket att ge. Tillsammans är vi både visare och starkare än var för sig.

2021 är ett speciellt märkesår. Vi uppmärksammar 100 år av åländskt självstyre och att det har förflutit 50 år sedan Nordiska ministerrådet inrättades. I ministerrådet deltar åtta nordiska regeringar i samarbetet för en gemensam hållbar framtid. Norden bidrar med forskning, utveckling och innovation i kampen mot klimatförändringarna, ett ohållbart bruk av naturresurser och övriga hållbarhetsproblem som blir alltmer akuta. En specifik förväntan på nordiskt samarbete är att vi i Norden smidigt ska kunna studera, arbeta, driva företag, flytta, resa och bilda familj, obehindrade av gränserna mellan våra länder. Det europeiska samarbetet stöder oss i det uppdraget och sammanbinder vår inbördes nordiska integration med hela kontinentens. Samarbetet för att undanröja gränshinder har utvecklats väl genom åren, samtidigt som allvarliga hinder kvarstår och nya tillkommer. En samlad politisk vilja är nödvändig för att uppnå våra uppställda mål.

På vägen mot hållbar utveckling och nordisk integration har kriser, framsteg och oförutsägbara bakslag avlöst varandra. Covid-19-pandemin har medfört mångahanda konsekvenser för till exempel ekonomi, välfärd och internationellt samarbete. Bland dem innebar inreserestriktionerna vid våra inbördes gränser i Norden ett allvarligt ingrepp i kärnan av den nordiska samarbetsmodellen, som kännetecknas av en gemensam arbetsmarknad och fri rörlighet. För att leva upp till visionen om världens mest integrerade region behöver man så långt som möjligt hantera kriser gemensamt och med bibehållande av möjligheter till fri rörlighet, handels- och affärsutbyte i gränsregioner, naturliga pendlingsområden och ekonomiska zoner. Pandemin och utmaningarna i dess hantering har också visat med all klarhet, återigen, att gott samarbete inte bara är önskvärt, utan bokstavligen livsviktigt. Ett närmare nordiskt beredskapssamarbete är till exempel påkallat, inte minst för att trygga tillgången till läkemedel och vård.

Målmedvetna kollektiva åtgärder som blev vidtagna för att hantera krisen i våra

länder har återigen framhävt insikten att det med en fast föresats är politiskt möjligt att styra utvecklingen. En sådan målmedvetenhet har redan börjat vinna terräng i vårt samarbete. De nordiska statsministrarna var väl införstådda med såväl förväntningarna, utmaningarna som potentialen för det nordiska samarbetet då de i augusti 2019 godkände Vår vision 2030. Visionen befäster hållbarhet och integration som det nordiska samarbetets inriktning. Ett grönare, mer konkurrenskraftigt och mer socialt hållbart Norden ska år 2030 vara världens mest integrerade och hållbara region. Under ordförandeskapet 2021 kommer Finlands regering och Ålands landskapsregering att samarbeta för att leda förverkligandet av Vår vision 2030.

Tillsammans är vi både visare och starkare än var för sig.

Pandemin och utmaningarna i dess hantering har också visat med all klarhet, återigen, att gott samarbete inte bara är önskvärt, utan bokstavligen livsviktigt. Ett närmare nordiskt beredskapssamarbete är till exempel påkallat.

Ett grönt Norden

Vi i Norden står i nära kontakt med vår skog och mark, våra öar, hav och sjöar, och våra jöklar och fjäll. Vi värnar våra uråldriga band till våra åkrar, ängar och fiskevatten. De oerhörda utmaningar som covid-19-pandemin och dess hantering har ställt oss inför har igen helt konkret ökat insikten om att alla nationer delar rum på samma planet. Vår trygghet och försörjning, nu och framöver, beror på vår samverkan med djur och natur.

Hela det nordiska samarbetet syftar till **integration** och **hållbar utveckling**. En ren miljö, ett resurssmart samhälle, ett stabilt klimat och biologisk mångfald har visat sig allt mer avgörande för människans välfärd och planetens bärkraft. Barn och unga är inte bara intressenter i en framtidsinriktad hållbarhetspolitik, utan de är också initiativtagare och pådrivare. Omställningen som miljöhänsynen kräver måste vara rättvis, inkluderande, genusmedveten och innehålla demokratisk och social legitimitet. Samtidigt behövs en innovativ och välmående ekonomi för att driva den. Nordisk integration kan bidra till nordisk hållbarhet och minskade utsläpp. Norden har till exempel med sitt energisamarbete tidigt visat att tillväxt och omställning kan och bör drivas parallellt.

Det finländska ordförandeskapet vill främja en biobaserad och cirkulär ekonomi, hejda förlusten av biologisk mångfald, främja skydd av haven och i enlighet med de nordiska stats- och miljöministrarnas gemensamma deklaration från januari 2019 driva på omställningen till koldioxidneutralitet i Norden. I ett särskilt ordförandeskapsprojekt utvecklar Finland **kompetensnätverk för cirkulär ekonomi inom byggbranschen**. Byggsektorn använder för närvarande cirka hälften av världens naturresurser och är en stor källa till koldioxidutsläpp.

Enligt visionen har de nordiska länderna åtagit sig att ytterligare öka sitt samarbete inom miljö- och klimatdiplomati. En global kraftsamling krävs för att hejda förlusten av biologisk mångfald till havs och på land, och detta viktiga arbete kräver också nordiska åtgärder, såväl här hemma som genom ambitiös påverkan internationellt.

Det finländska ordförandeskapet eftersträvar nordiskt samarbete för ökat inflytande i internationella klimatprocesser, som exempelvis de internationella förhandlingarna år 2021 om Parisavtalets klimatmål, och i förhandlingarna om nya mål inom ramen för konventionen om biologisk mångfald (CBD).

Pandemin har åskådliggjort beroendet mellan människa och natur, aktualiserat försörjningstryggheten i livsmedel och även påmint oss om en del av de hotbilder som klimatförändringarna medför. Norden delar liknande klimat och även jämförbara förutsättningar och förhållanden för livsmedelsproduktion som skiljer sig från andra regioner. De nordiska länderna kan samarbeta för att uppnå en livsmedelsproduktion som är klimatsmart och anpassad till klimatförändringarna. Aktuella huvudfrågor under det finländska ordförandeskapet är hållbara livsmedelssystem och en sund, hälsosam och hållbar kost. Livsmedelsförsörjningen bör också tryggas för bättre beredskap, också inför ökande problem med ett förändrat klimat, naturens roll och förlust av ekosystemtjänster.

Bland annat extrema klimatföreteelser utmanar energisystemen samtidigt som vi blir allt mer beroende av den elförsörjningstrygghet som den nordiska energimarknaden hittills har kunnat säkra. I omställningen till ett klimatneutralt Norden måste energisystemen också bli renare. Här behövs nya lösningar, inte minst på områden där det är svårt att uppnå minskade utsläpp. Under Finlands ordförandeskap blir ett centralt tema smart integration mellan sektorer, exempelvis genom elektrifiering. År 2021 bereds också en uppdatering av det energipolitiska samarbetsprogrammet.

Många nordiska städer har bedömts höra till de hållbaraste i världen. I nordiska städer och kommuner har det utvecklats många globalt attraktiva hållbarhetslösningar för samhällsfunktioner som tar hänsyn till miljön och bidrar till välbefinnande. Städerna har en central roll när det gäller att uppnå klimatmålen. De kan fungera som utvecklingsplattformar och på så sätt stödja utvecklingen av ny teknik och den affärsverksamhet som den ger upphov till. Samarbete om urbana och kommunala hållbarhetslösningar befrämjas. Vikt läggs också på regional jämlikhet, glest befolkade områden, ursprungsfolk och arktiska särförhållanden.

Vår trygghet och försörjning, nu och framöver, beror på vår samverkan med djur och natur.

De nordiska länderna kan samarbeta för att uppnå en livsmedelsproduktion som är klimatsmart och anpassad till klimatförändringarna.

Ett konkurrenskraftigt Norden

I många avseenden har de nordiska länderna historiskt sett lyckats väl med att förena innovativ och växande ekonomi med ett samhälle där hela hållbarhetsagendan beaktas, vare sig det gäller social jämlikhet eller miljövänlighet. Fungerande allmänna utbildningssystem och sociala stödformer erbjuder till exempel möjligheter för unga med olika samhällsbakgrund att söka egen framgång och härmed bidra till våra länders konkurrenskraft. Jämställdhet i arbetslivet erbjuder våra ekonomier starkare tillväxt genom en större och kunnigare arbetskraft. Förutom att den gemensamma elmarknaden är ett exempel på att konkurrenskraft, nära **integration** och **hållbarhet** stöder varandra, klargör den också hur ett nära nordiskt samarbete i sig självt kan vara avgörande för våra länders ekonomiska framgång.

I framtiden behöver knappa offentliga resurser användas verkningsfullt för att uppnå till exempel närings-, välfärds- och miljöpolitiska mål. Balanserade åtgärder ska beakta även fördelningspolitiska aspekter. Ett välfärdsekonomiskt tänkande bygger på insikten att ekonomisk tillväxt, ökad sysselsättning och välfärd står i ett ömsesidigt beroendeförhållande.

Efter att många företagares, löntagares och självsysselsattas utkomst har lidit stor skada är den nordiska konkurrenskraften nu en hög prioritet. Det är viktigt för det nordiska samarbetet att främja en livskraftig ekonomisk återhämtning från pandemikrisen, samtidigt som regionens övergång till ett koldioxidneutralt och miljövänligt samhälle stärks. Krisen har genomgripande påverkat olika områden i arbetslivet, samtidigt som arbetets förändring och ekologiska utmaningar fortsättningsvis ställer krav på nya kompetenser i arbetet. Efter krisen är det viktigt att fästa uppmärksamhet på att stärka både den ekonomiska och den samhälleliga resiliensen. För detta behövs såväl lokala, regionala, nationella som nordiska åtgärder.

Utbildning, vetenskap, innovativ teknologi, liksom cirkulär och biobaserad ekonomi kommer att vara viktiga nycklar till en ny typ av tillväxt som är hållbar. Förnyad

tillväxt stöds också av nya trender i arbets- och näringslivet, såsom plattformsekonomi, social innovation och multilokalitet, liksom av en ökning i platsoberoende arbete och utnyttjande av digitala verktyg. Nya krav ställs på en kunnig arbetskraft och livslångt lärande. Det traditionellt starka nordiska samarbetet kring arbetskraftsfrågor och jämställdhet utvecklas i takt med pågående omställningar på arbetsmarknaden, pådrivna bl.a. av klimatförändringarna, demografisk utveckling, integration av nyanlända, utbildnings- och tekniska innovationer. För många nordiska lokalsamhällen, gränsområden och andra regioner har turismen utgjort en anmärkningsvärt viktig näring som lidit stort av resebegränsningarna. Turistnäringens framtid förutsätter att såväl trygga som ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara former för resande främjas.

Under sitt ordförandeskap stöder Finland utvecklingen av en innovativ och digitalt integrerad nordisk region, bl.a. genom sitt eget ordförandeskapsprojekt som verkar för en **smidig vardag och mobilitet mellan länderna genom digitalisering**. Vi eftersträvar målet genom effektivare datautbyte mellan myndigheter i nordiska och baltiska länder närhelst och varhelst gränsöverskridande händelser i människors liv föranleder det. Projektet innefattar en delinsats för att främja digital hälsa och stöder också digitala lösningar i lagstiftningssamarbete.

Samhällsfunktionerna beror allt mer på data och information liksom på data- och informationsberoende kunskap och tjänster. Norden har flera fördelar i en internationell konkurrenssituation, där utvecklingen av digitala lösningar gör snabba framsteg. För att dra full nytta av våra styrkepositioner och av de möjligheter som grön tillväxt och digitalisering erbjuder behöver vi välfungerande dynamiska arbetsmarknader, mångsidiga färdigheter och fortsatta framsteg i forskning och innovation. Nya digitala tjänster och vardagslösningar kan också skapas tillsammans i de nordiska länderna. Målet fullföljs i enlighet med deklarationen Digital North 2.0 och de nordiska och baltiska ländernas gemensamma program 2021–2024 för främjandet av digital mobilitet genom tillgång till digitala tjänster. Främjande av en integrerad region för 5G är fortsatt en viktig del av ministerrådets arbete. Digitalisering kan också användas för att betjäna brukare i glest befolkade områden mer flexibelt.

I framtiden bistår artificiell intelligens invånarna och företagen att utnyttja tjänster i lämplig tid och anpassat till varje situation. Framtida utveckling av det nationella programmet AuroraAI kan erbjuda nya möjligheter för nordiska invånares gränsöverskridande vardag.

Främjande av nordisk mobilitet är högaktuellt efter det avbrott som införandet av inresebegränsningar medförde. Efter en normalisering behöver vi mer än någonsin ambitiöst arbete för att främja mobiliteten. Det är viktigt att trygga en fungerande hemmamarknad och att säkerställa möjligheterna att där studera, arbeta, flytta, driva företag och bilda familj, allt detta med minsta möjliga olägenheter förorsakade av gränserna mellan våra länder. Finlands ordförandeskap vill underlätta mobiliteten mellan de nordiska länderna och verkar aktivt för att avveckla och förebygga gränshinder. Under år 2021 slutförs det nuvarande Gränshinderrådets uppdrag och ett nytt mandat ska förberedas för att vidareföra

arbetet under åren 2022–2025. Företräde ges lösningar av gränshinder gällande rätt till sociala förmåner, problem på skatteområdet och yrkeskvalifikationer, och harmonisering av särskilda byggstandarder liksom förekommande av eventuella framtida krisåtgärder med negativa konsekvenser för gränshinderarbetet. Ett pågående arbete med syfte att ta ställning till alla gränshinder i gränshinderdatabasen fullföljs. Samarbetet i implementeringen av EU:s direktiv stärks. Det nordisk-baltiska projektet för gemensam elektronisk identifiering (NOBID), som har skapat en struktur för eID-interoperabilitet mellan de nordiska och baltiska länderna, fortsätter. Nordiska rådets projekt för gemensam nordisk elektronisk identifiering ska främjas med målet att möjliggöra säker och pålitlig gränsöverskridande identifiering i enlighet med eIDAS-förordningen. Det finländska ordförandeskapet främjar nordiska handlingsmodeller och god praxis för ett mer flexibelt beviljande av lokala personbeteckningar för att möjliggöra elektronisk hantering av ärenden med myndighet. Därtill uppmuntras myndigheterna att utnyttja möjligheten att i sina elektroniska tjänster integrera färdigheter för att direkt kunna behandla de övriga nordiska ländernas personbeteckningar i sådana fall där inga särskilda skäl för att bevilja lokala beteckningar föreligger. Administrativa och juridiska hinder för samnordisk forskning som baserar sig på olika myndigheters register ska minskas, inbegripet medicinsk forskning.

Nordiska hållbarhetslösningar är intressanta också utanför Norden. Nordiska ministerrådet och de nordiska innovationscentren i Asien och Nordamerika har möjlighet att stödja länderna där de vill agera tillsammans. Ytterligare evenemang i serien Nordic Talks planeras under 2021. Ordförandeskapet vill främja en grön återhämtning av världsekonomin ("Building Back Better and Greener"), främja nordiska gröna lösningar i resten av världen och välkomnar initiativ för att granska möjligheter till gemensamt exportfrämjande.

Utbildning, vetenskap, innovativ teknologi, liksom cirkulär och biobaserad ekonomi kommer att vara viktiga nycklar till en ny typ av tillväxt som är hållbar.

Det är viktigt att trygga en fungerande hemmamarknad och att säkerställa möjligheterna att där studera, arbeta, flytta, driva företag och bilda familj, allt detta med minsta möjliga olägenheter förorsakade av gränserna mellan våra länder.

Ett socialt hållbart Norden

Alla de nordiska länderna har legat långt framme i uppfyllandet av de sociala målen för **hållbar utveckling**, vilket korrelerar med hög samhörighet och tillit i samhället. Velfärden och omsorgen om invånarnas hälsa och grundtrygghet kan i Norden, trots många särskilda nationella lösningar, sägas bygga på en nordisk modell, som också är ett av uttrycken för nordisk **integration**. För den nordiska modellen har den påbörjade ekonomiska och sociala krisen blivit en större utmaning än på länge. Beroende på hur situationen hanteras, hotar en ökning i konkurser och arbetslöshet att medföra risk för social ojämlikhet och psykisk ohälsa, med eventuella följdverkningar som till exempel utslagning, familjevåld, missbruk och radikalisering. Bakomliggande demografiska och regionala utmaningar kvarstår och påkallar insatser. De nordiska länderna drar nytta av att samarbeta.

Framtidens lösningar förutsätter sektorövergripande samarbete bl.a. mellan närings-, region-, bostads-, arbetskrafts-, undervisnings- och kulturpolitik, liksom social- och hälsopolitik, allt för att vi ska kunna garantera social hållbarhet och fungerande välfärdstjänster i ett samhälle i förändring. Speciellt utsatta gruppers situation behöver tryggas med särskilda åtgärder som också bidrar till att motverka segregationen av olika befolkningsgrupper. Finlands ordförandeskap följer upp det arbete som startats med social- och hälsovårdstjänster i glesbygden och strävar till att främja ett mer tvärsektoriellt synsätt. Också aktiviteter om hur rättigheterna för personer med funktionsnedsättning realiserar i undantagsperioder planeras för 2021.

Inom hälsosektorn har krisen aktualiserat nödvändigheten av tätare nordiskt samarbete för att trygga tillgång till läkemedel, vaccin och skyddsutrustning, vilket ordförandeskapet vill utveckla, liksom initiativ i frågor kring antimikrobiell resistens och hälsa i samverkan med djur och natur ("One Health"). Kristiderna har också främjat digitala tillvägagångssätt i hälso- och sjukvårdstjänster. De kan användas för att i synnerhet betjäna den äldre befolkningen i glesbygden mer flexibelt. Den europeiska konferensen HIMSS, som ordnas i juni 2021 i Helsingfors och

fokuserar på digitalisering och teknik inom hälso- och sjukvårdssektorn, öppnas för en särskild nordisk närvaro.

Demokrati, rättsstatsprincipen och grundläggande friheter är globalt trängda värden som åtnjuter allmänt stöd i Norden. Bland det som särskilt kännetecknar de nordiska länderna kan man notera yttrandefriheten, likställdheten och en öppen och ansvarig förvaltning. För att stärka dessa värden måste vi utveckla demokratin och rättssystemet och därutöver arbeta för att förhindra korruption och förebygga och åtgärda brottslighet. Effektivt arbete mot människohandel kräver ett nära samarbete mellan de nordiska länderna.

Allmänhetens intresse att aktivt delta och själv påverka samhällliga beslutsprocesser och förmågan att förhålla sig kritisk till spridning av desinformation vilar i sin tur på hög folkbildning och en socialt hållbar välfärdsstat. Kriser liksom den som pandemin har utlöst är alltid allvarliga utmaningar mot demokratins grundförutsättningar och testar samhällets resiliens. Under sitt ordförandeskap kommer Finland att lyfta fram demokrati, demokratisk hållbarhet och samhälllig resiliens.

Samhällelig likställdhet och jämställdhet mellan könen är oförgripliga värderingar i de nordiska samhällena. Under det finländska ordförandeskapet ska jämställdheten mellan könen beaktas genomgående i de olika ministerrådens arbete. Det särskilda programmet för LGBTI-personers rättigheter främjas.

Konst, kultur, idrott och ungdomsarbete omformar samhället och skapar förutsättningar för människors välbefinnande och inkludering, vilket möjliggör hållbar utveckling. Tillgång till kultur och konst, och att fritt kunna utöva dem, är också grundläggande för vår förmåga att förstå, reagera och agera vid nya situationer eller utmaningar – såsom en nödvändig grön omställning eller oväntade kriser som covid-19-pandemin. Under det finska ordförandeskapet främjas handlingsmodeller som gynnar kreativitet och deltagande, där till exempel digitala lösningar utnyttjas.

Den nordiska samhörigheten baserar sig på en djupt förankrad insikt om en gemensam värdegrund samt personliga kontakter och erfarenheter från unga år. De samnordiska satsningarna på barn och unga, Nordplus, Nordjobb och utbyte mellan skolor och läroinrättningar är grundläggande bidrag till framtidens integration. Digital kompetens spelar en avgörande roll för ungdomars delaktighet och vardagsliv. Barn och ungdomar är en del av civilsamhället och ska också indras allt mer i det nordiska samarbetet. Evenemang där ungdomar, tjänstemän och experter träffas kan anordnas genom att utnyttja befintliga digitala plattformar. Experimentella och innovativa samarbetsmodeller bör övervägas. I augusti/september 2021 arrangeras "ReGeneration-veckan" på Åland, en mötesplats för intergenerationell dialog med unga från Norden och övriga Östersjöländer som arrangörer.

Ömsesidig språkförståelse främjar mobiliteten i Norden och stärker upplevelsen av samhörighet. År 2021 firas 15-årsjubileet för den nordiska språkdeklarationen. Deklarationen definierar fokusområden som de nordiska länderna är överens om att följa upp i sitt nationella språkpolitiska arbete. En revision av deklarationen främjas i

samarbete mellan utbildnings- och kultursektorerna.

I ett socialt integrerat Norden upplevs inte riksgränser normalt som åtskiljande. Vid sidan av kommers och arbetspendling sträcker sig familjer, fritidsverksamhet, turism, vänskapsband, föreningsliv och sociala nätverk över gränserna utan hänsyn till stat. Erfarenheten av sådan gemenskap och gränsöverskridande vardag är en hörnsten för den nordiska samhörigheten och integrationen. Under det finländska ordförandeskapet ska erfarenheter utväxlas och lärdomar dras av den speciella situation som förorsakats av pandemins sviter. Temat planeras bl.a. att belysas av ett forskningsprojekt, som tacklar **utmaningar för fördjupad nordisk integration genom att undersöka de samhälleliga konsekvenserna av inresebegränsningar mellan de nordiska länderna under covid-19-pandemin**, mot bakgrund av att begränsningar av den fria rörligheten införts också förr under de senaste åren.

2021–22 firar Ålands självstyrelse 100-årsjubileum. Mot bakgrund av ett starkt förankrat demokratiskt samhällsskick i Norden är avsikten att under ordförandeskapet särskilt belysa Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande tillsammans med de nordiska staterna i det nordiska samarbetet och hur detta ökar den demokratiska hållbarheten i Norden – vilket i en internationell jämförelse ter sig som ett mycket speciellt exempel. För att åskådliggöra dessa **fungerande samarbetsmodeller som bidrar till den nordiska integrationen** sammankallar Finlands regering och Ålands landskapsregering i samarbete med Nordiska ministerrådet till en internationell konferens, där kunskapen om det nordiska samarbetet lyfts fram specifikt ur detta demokratiska hållbarhetsperspektiv.

Frågor kring samhällssäkerhet blir allt mer aktuella i en situation där risken för naturkatastrofer ständigt ökar i Norden, liksom i resten av världen, föranlett av klimatförändringarna. Genom att ta tillvara lärdomar kan vi vara mer beredda att möta nästa pandemi eller något annat hot mot vår samhälleliga trygghet. Utveckling av försörjningstrygghet och beredskap mellan våra regeringar, och även med stöd av Nordiska ministerrådet då det är påkallat, berör samtidigt angelägenheter som har uppmärksamrats i Nordiska rådets rekommendation om samhällssäkerhet.

Tillgång till kultur och konst, och att fritt kunna utöva dem, är också grundläggande för vår förmåga att förstå, reagera och agera vid nya situationer eller utmaningar – såsom en nödvändig grön omställning eller oväntade kriser som covid-19-pandemin.

Genom att ta tillvara lärdomar kan vi vara mer beredda att möta nästa pandemi eller något annat hot mot vår samhälleliga trygghet.

Tillsammans

Det finländska ordförandeskapet vill utveckla Nordiska ministerrådets internationella samarbete inom ramen för visionen. Stödet till de nordiska ländernas allt närmare partnerskap med de baltiska länderna utvecklas i enlighet med visionens prioriteringar, liksom verksamheten i nordvästra Ryssland och med våra västliga grannar. Därutöver stöds utvecklandet av ministerrådets insatser i strategiskt viktiga regioner globalt i samarbete med de nordiska utrikesförvaltningarna. Norden har också ett starkt engagemang i de arktiska områdena, dit våra länder också helt eller till stora delar själva hör. Det ligger i vårt gemensamma intresse att den befolkning som bor där kan utveckla sina näringar i den känsliga arktiska miljön, vars skydd vi värnar om. Alla våra länder har ett högklassigt arktiskt kunnande, en uttalad vilja för att områdets resurser bör användas hållbart och orubbliga utfästelser att främja efterlevnad av folkrätten. Till stöd för den arktiska politik som våra länder för internationellt är Nordiska ministerrådets arktiska samarbetsprogram ett verktyg, vars förlängning ska beredas under 2021. I den arktiska miljön har ursprungsfolken en särställning som bör utvecklas i samarbete med dem själva. En aktuell fråga för det finländska ordförandeskapet är samarbete i fråga om ursprungsfolkens immateriella rättigheter.

Våren 2020 föranledde ett omedelbart behov av mer nordiska samråd som ledde till att regeringarna spontant sökte nya former för att intensifiera dialogen. De erfarenheterna öppnar möjligheter för en smidig framtida nordisk samarbetspraxis med hjälp av olika former av digitala verktyg som det finländska ordförandeskapet vill se tillvaratagna.

Tillsammans kan de nordiska länderna bli den drivande kraften som med de mest utvecklade lösningarna leder världen mot fred, hållbar utveckling och välbefinnande för alla.

Om denna publikation

Norden, tillsammans Finlands ordförandeskapsprogram 2021

PolitikNord 2020:709

ISBN 978-92-893-6638-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-6639-7 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2020-709>

© Nordiska ministerrådet 2020

Layout: Louise Jeppesen

Framsidas foto: Johnér

Foios: Introduction - unsplash.com, johner.dk. A green Nordic region - johner.dk, unsplash.com. A competitive Nordic region - norden.org, unsplash.com, johner.dk. A socially sustainable Nordic region - norden.org, unsplash.com, johner.dk. Together - unsplash.com, johner.dk

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Det nordiska samarbetet

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Köpenhamn

www.norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer